

Overeenkomst

“Verduurzamen van teeltsubstraten voor de hobby- en professionele sector”

Context

Teeltsubstraten voor de hobby- en professionele sector in Vlaanderen bestaan vandaag nog steeds grotendeels uit gedroogd veen of turf. Het in Vlaanderen geïmporteerd veen wordt gewonnen in veengebieden zowel binnen als buiten Europa. Veengebieden zijn van groot belang voor de biodiversiteit. Ze beslaan een relatief beperkt aandeel van het aardoppervlak en leggen koolstof vast. Bovendien is veenvorming een proces van lange duur, waardoor de opgeslagen koolstof als fossiel wordt beschouwd. Bij het ontginnen van veen verdwijnen niet alleen biodiversiteitshotspots, maar komt er ook koolstof vrij als CO₂.

Veen heeft echter uiterst geschikte teelsubstraateigenschappen, waardoor het momenteel een onmisbaar bestanddeel is in vele teeltsubstraten, dat zich niet zomaar laat vervangen door enig ander materiaal. De eisen van grondstoffen voor teeltsubstraten zijn bovendien ook heel specifiek. Naast een constante kwaliteit moeten alternatieven bijvoorbeeld ook heel het jaar door en in voldoende hoeveelheden beschikbaar zijn.

De duurzaamheid van bepaalde veenalternatieven zoals kokos- of houtvezel is ook niet zonder discussie. Kokosproducten worden gewonnen in Azië en hebben dus ook een lange weg af te leggen om tot bij ons te raken. Het spoelen en bufferen om tot een stabiel kokosgruis te komen heeft ook een milieu-impact. Daarnaast is de beschikbaarheid ook afhankelijk van de weersomstandigheden, en zijn er zeker niet voldoende kokosproducten beschikbaar om het volledige aanbod aan veen te vervangen. De duurzaamheid van houtvezel is ook sterk afhankelijk van de herkomst en aard van het hout.

Deze overeenkomst is bedoeld als een intentieverklaring waarbij de deelnemende partijen zich engageren het gebruik van lokale en hernieuwbare grondstoffen te stimuleren en zo de ecologische voetafdruk van de teelsubstraten te verminderen. Dit kan door grondstoffen met een grotere ecologische voetafdruk te verminderen ten voordele van grondstoffen met een kleinere ecologische voetafdruk.

Deze overeenkomst kadert in het Actieplan Voedselverlies en Biomassa(rest)stromen Circulair 2021-2025 (Actie 2.3.3.: Teeltsubstraten voor de hobby en professionele sector verduurzamen) en wordt uitgevoerd binnen het Cmartlife project, sub-actie C-12.2 (Het ontwikkelen van duurzame substraten voor de tuinbouwsector).

Het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 bevat eveneens de ambitie om de uitstoot van broeikasgassen in Vlaanderen drastisch te reduceren, onder andere via de productie van biomassa ter vervanging van eindige grondstoffen, en het inzetten van non-foodgewassen of reststromen van foodgewassen, zoals vezelgewassen en houtige (rest)stromen voor biomaterialen (zoals teeltsubstraten).

Artikel 1. Deelnemende partijen

De deelnemende partijen aan deze overeenkomst zijn:

- Agrolink Agrolink Vlaanderen
- ANB Agentschap voor Natuur en Bos
- AVBS De sierteelt- en groenfederatie
- BPF Belgische potgrondfederatie
- dLV Departement Landbouw en Visserij
- INAGRO Praktijkcentrum land- en tuinbouw West-Vlaanderen
- ILVO Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek
- Natuurpunt
- OVAM Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
- PCH Proefcentrum Hoogstraten
- PCS Proefcentrum voor Sierteelt
- Pcfruit Proefcentrum Fruitteelt
- Vlaco vzw
- VLM Vlaamse Landmaatschappij

Indien alle deelnemende partijen akkoord zijn, kunnen andere organisaties worden aanvaard als deelnemende partij aan deze overeenkomst.

Artikel 2. Doelstelling van de overeenkomst

Het doel van deze overeenkomst is dat de deelnemende partijen zich engageren tot bepaalde streefdoelen en/of acties die elk een bijdrage kunnen leveren om de verwachte resultaten te behalen en om het gebruik van grondstoffen met een grotere ecologische voetafdruk geleidelijk te vervangen door duurzame, hernieuwbare en/of lokale alternatieven, zodra deze als bruikbare alternatieven aan de potgrondsector worden aangeboden.

De engagementen in deze overeenkomst zullen voor elke doelgroep omgezet worden in concrete acties, die jaarlijks geëvalueerd worden door de deelnemende partijen samen.

§1 Toepassingsgebied

Met “teeltsubstraten” worden in deze overeenkomst alle organische teeltsubstraten bedoeld die bestaan uit een organisch substraat van plantaardige of dierlijke oorsprong, al dan niet verrijkt met meststoffen of aangevuld met fysische bodemverbeterende middelen of anorganische teeltsubstraten. Potgrond is het bekendste voorbeeld

“Lokaal” is een relatief gegeven. De gebruikte alternatieve grondstoffen kunnen, afhankelijk van de soort en de beschikbaarheid van het materiaal, ook uit omliggende buurlanden komen.

Kokosvezels, en veen met een duurzaamheidslabel dat door de leden van deze groep werd erkend (bv. Responsibly Produced Peat (RPP)¹), worden voor deze overeenkomst als een vervanger gezien voor Classic veen.

Met “Classic veen” wordt veen zonder duurzaamheidslabel bedoeld.

Gerecycleerde teeltsubstraten met Classic veen en gerecycleerde kokosvezels worden voor deze overeenkomst als volwaardige alternatieven voor Classic veen aanvaard.

§2 Streefdoel

In 2025 wordt maximaal 65 volume% Classic veen gebruikt bij de aanmaak van teeltsubstraten (hobby- en professionele sector gezamenlijk). De overige 35 volume% wordt zoveel mogelijk ingevuld door duurzamere alternatieven. Het percentage wordt berekend voor hobby- en professionele sector samen².

Artikel 3. Engagements van de deelnemende partijen

§1 OVAM

De OVAM verbindt zich tot de realisatie van de doelstellingen zoals bepaald in artikel 2 van deze overeenkomst. Zij zal hieraan bijdragen door volgende engagements:

- Coördinatie en organisatie van het overleg in kader van deze overeenkomst
- Communicatie rond deze overeenkomst naar de deelnemende partijen en naar externen
- Beleidsmatige ondersteuning en begeleiding van aanbieders van alternatieve grondstoffen bij het aanbieden van biomassa(rest)stromen voor gebruik als duurzame grondstoffen in de potgrondproductie
- Het aanbevelen van wijzigingen aan het symbioseplatform³ die tegemoetkomen aan de specifieke noden van de leden van deze overeenkomst
- Beleid en wetgeving:
 - o de knelpunten in de regelgeving aanduiden
 - o het streven naar administratieve vereenvoudiging bij de goedkeuring voor het inzetten van alternatieven
 - o het opmaken van een handleiding/steundocument voor het inzetten van alternatieve grondstoffen voor teeltsubstraten

§2 Vlaco vzw

Vlaco vzw verbindt zich tot de realisatie van de doelstellingen zoals bepaald in artikel 2 van deze overeenkomst. Zij zullen hieraan bijdragen door volgende engagements:

- Kennisuitwisseling rond de aard, hoeveelheid en samenstelling/eigenschappen van alternatieve grondstoffen voor teeltsubstraten

¹ <https://www.responsiblyproducedpeat.org/>

² Berekeningswijze opgenomen in concrete engagements van BPF

³ <https://www.smartsymbiose.com/>

- Kennisuitwisseling rond de wettelijke en economische aspecten van alternatieve grondstoffen voor teelsubstraten
- Benutten Europees netwerk (European Compost Network ECN) om te streven naar een Europees gelijk speelveld
- Communicatie rond deze overeenkomst
- Samen met composteerdere en vergisters onderzoeken hoe de kwaliteit en beschikbaarheid van compost en digestaat te vergroten, de eindproducten te differentiëren of op maat van specifieke teelsubstraten te produceren
- Faciliteren van contacten tussen composteerdere/vergisters en potgrondfabrikanten

§3 Belgische potgrondfederatie

De Belgische potgrondfederatie verbindt zich tot de realisatie van de doelstellingen zoals bepaald in artikel 2 van deze overeenkomst. Zij zullen hieraan bijdragen door volgende engagementen:

- Het streven naar het maximaal vervangen van Classic veen door meer duurzame, hernieuwbare en lokale alternatieve grondstoffen, met als volgende concrete doelstelling: In 2025 wordt slechts 65% Classic veen gebruikt bij de aanmaak van teelsubstraten (hobby- en professionele sector gezamenlijk)
- Concrete informatie verschaffen omtrent kwantiteit- en kwaliteitscriteria van alternatieve grondstoffen:
 - o Benodigde aard en minimum hoeveelheden
 - o Tijdstip van gebruik
 - o Benodigde fysische en chemische eigenschappen
- Leden van BPF stimuleren alternatieve teelsubstraten in te zetten door
 - o Kennisdeling
 - o Concrete en gerichte informatie verschaffen over duurzame alternatieve grondstoffen waarvan de waarde reeds aangetoond is
 - o Leden rechtstreeks in contact brengen met mogelijke aanbieders van lokale grondstoffen via netwerkevenementen, platformen, communicatie, symbioseplatform (het creëren van zo rechtstreeks mogelijke linken tussen lokale aanbieders en substraatproducenten)
- Leden aanmoedigen minstens één volledig duurzaam alternatief teelsubstraat te produceren en promoten
- Kennis en ervaringen communiceren naar Europese koepelorganisaties, collega-organisaties, dit met het oog op de realisatie van een Europees kader voor duurzame teelsubstraten
- Inschatten van toekomstige groei van de vraag naar teelsubstraten
- Transparante gegevens (eventueel geaggregeerd en/of geanonimiseerd) rapporteren aan de partijen van deze overeenkomst over de gerealiseerde veenvervanging in geproduceerde potgrond/teelsubstraten

§4 Aanbieders van alternatieve grondstoffen voor teelsubstraten

De aanbieders van alternatieve grondstoffen voor teelsubstraten verbinden zich tot de realisatie van de doelstellingen zoals bepaald in artikel 2 van deze overeenkomst. Zij zullen hieraan bijdragen door volgende engagementen:

- Concrete informatie te delen omtrent alternatieve grondstoffen voor teelsubstraten
 - o Aard en beschikbare hoeveelheden
 - o Verwachte tijdstip van beschikbaarheid

- Fysische en chemische eigenschappen die van belang zijn voor substraatproducenten
- Kwaliteit van beschikbare stromen opvolgen en garanderen
- Streven naar (zo rechtstreeks mogelijke) linken tussen lokale aanbieders en substraatproducenten
- In beheer- en inrichtingsplannen rekening houden met de valorisatie van beheerresten als grondstof voor teeltsubstraten
- Initiatieven rond logistiek voor valorisatie door substraatproducenten (afspraken, opslag, transport, tijdstip aanbieden, forum, ...)

§5 Onderzoekinstellingen

De onderzoekinstellingen verbinden zich tot de realisatie van de doelstellingen zoals bepaald in artikel 2 van deze overeenkomst. Zij zullen hieraan bijdragen door:

- Delen van goede teeltpraktijken met duurzame teeltsubstraten
- Ondersteuning, info verschaffen via website (bv. FAQ, praktische richtlijnen, advies aan bedrijven door onderzoekers tijdens omschakeling naar duurzame teeltsubstraten)
- Onderwerp een plaats geven op informatiefora, studiedagen, demoproeven
- Informeren over de verschillende technologische ontwikkelingen, bv. om materiaal snel te screenen (NIRS, ...)
- In overleg met alle relevante stakeholders een onderzoeksagenda opstellen met betrekking tot praktijkonderzoek binnen het thema 'alternatieven voor veen'
- Inspanningen doen om onderzoeksmiddelen te verwerven binnen Vlaamse en Europese onderzoeksfondsen om praktijkonderzoek en demonstraties uit te voeren cf. de opgestelde onderzoeksagenda

§6 Gebruikers van teeltsubstraten

De gebruikers van teeltsubstraten verbinden zich tot de realisatie van de doelstellingen zoals bepaald in artikel 2 van deze overeenkomst. Zij zullen hieraan bijdragen door volgende engagementen:

- Leden stimuleren teeltsubstraten met alternatieven te gebruiken door
 - Kennisdeling wetenschappelijk onderzoek
 - Praktijkvoorbeelden in de schijnwerpers zetten
 - Concrete en gerichte informatie verschaffen over duurzame mengsels waarvan de waarde reeds aangetoond is
- Leden informeren rond hergebruik (aanbieden en gebruiken) van teeltsubstraten
- Ondersteuning onderzoeksprojecten rond alternatieven
- Overleg met producenten teeltsubstraten om te zoeken naar duurzamere teeltsubstraten
- Kennis en ervaringen communiceren naar Europese koepelorganisaties, collega-organisaties, dit met het oog op de realisatie van een Europees kader voor duurzame teeltsubstraten
- Samen met het onderzoek interessante alternatieve materialen te definiëren (homogene groepen) en voor die stromen een generieke grondstofverklaring trachten te bekomen
- Transparant gegevens rapporteren aan de partijen binnen de overeenkomst (voor zover deze niet confidentieel zijn)
- Bevraging bij de achterban over gebruik alternatieven
- Concrete knelpunten voor het verkrijgen van een grondstoffenverklaring overmaken aan OVAM

Artikel 4. Afspraken tussen de deelnemende partijen

§1 Algemeen

De deelnemende partijen engageren zich om binnen hun mogelijkheden en bevoegdheden de geschikte instrumenten in te zetten met het oog op de realisatie van de doelstellingen. Elke deelnemende partij stelt een lijst van concrete acties samen die invulling zullen geven aan de aangegane engagementen. Deze lijst wordt als bijlage bij deze overeenkomst opgenomen.

De deelnemende partijen werken samen in een sfeer van vertrouwen, begrip en transparantie met respect voor de van toepassing zijnde regelgeving, zowel op milieuhygiënisch als juridisch vlak, alsook de financiële draagkracht van elke partij.

De deelnemende partijen engageren zich om op een open en transparante manier te communiceren met elkaar omtrent de realisaties en vooruitgang van engagementen. Ze delen in het bijzonder specifieke en relevante cijfergegevens (eventueel geaggregeerd en/of geanonimiseerd) over gerealiseerde veenvervanging met de groep.

De deelnemende partijen komen overeen om elke communicatie naar derden over hun samenwerking en gezamenlijke inspanningen, eenduidig te verrichten en na de andere partij hierover te hebben geïnformeerd.

§2 Kosten

De deelnemende partijen streven ernaar uit het eigen budget of uit budgetten waarover zij kunnen meebeslissen werkmiddelen te voorzien om de kosten van inspanningen die kaderen binnen deze overeenkomst te dekken.

§3 Opvolging

De acties die werden opgenomen in de bijlagen worden jaarlijks door de deelnemende partijen voorgesteld en geëvalueerd. Hiervan gebeurt jaarlijks een voortgangsrapportage door de OVAM. Na het beëindigen van de overeenkomst wordt door de OVAM een overkoepelend rapport opgesteld om de doelstelling van de overeenkomst te evalueren.

§4 Geldigheidsduur

Deze overeenkomst treedt in werking vanaf de ondertekening ervan door alle deelnemende partijen. Ze wordt afgesloten voor een termijn eindigend op 31 december 2025. Zij is evenwel jaarlijks door de deelnemende partijen opzegbaar.

§4 Wijzigingen

Op vraag van één van de deelnemende partijen kan deze overeenkomst worden aangepast, na akkoord van de andere deelnemende partijen. De aangebrachte wijzigingen worden in een addendum bij deze overeenkomst gevoegd. De wijzigingen aan deze overeenkomst hebben slechts uitwerking na ondertekening van het addendum door alle deelnemende partijen.

Artikel 5. Ondertekening door de deelnemende partijen

Voor Agrolink Vlaanderen

Voor Natuurpunt

Voor het Agentschap voor Natuur en Bos

Voor Proefcentrum Fruitteelt

Voor de sierteelt- en groenfederatie

Voor Proefcentrum Hoogstraten

Voor de Belgische potgrondfederatie

Voor Proefcentrum voor Sierteelt

Voor het Departement Landbouw en Visserij

Voor Vlaco vzw

Voor INAGRO VZW

Voor de Vlaamse Landmaatschappij

Voor het Instituut voor Landbouw-, Visserij-
en Voedingsonderzoek

Voor de Openbare Vlaamse
Afvalstoffenmaatschappij

Bijlage 1

*Concrete engagementen van de **OVAM** om bij te dragen tot het behalen van de doelstelling van de Overeenkomst “Verduurzamen van teelsubstraten voor de hobby- en professionele sector”*

- “Coördinatie en organisatie van het overleg in kader van deze overeenkomst”
 - Organiseren van jaarlijks overleg
 - Jaarlijks rapport over stand van zaken
 - Eindrapport met conclusie behaalde resultaten
 - Ontwikkelen toekomstvisie
- “Communicatie rond deze overeenkomst”
 - Sensibiliseren door proactief over de thematiek te communiceren bij het antwoorden op vragen
 - Artikel rond ondertekening van Overeenkomst publiceren in OVAM-nieuwsbrief en op OVAM-website
 - Rapportage jaarlijkse vooruitgang publiceren in OVAM-nieuwsbrief en op OVAM-website
 - We leggen contacten met andere Europese bevoegde overheden om een netwerk te creëren en hun beleid in de gaten te houden/gelijk speelveld behouden/...
- “Beleidsmatige ondersteuning en begeleiding van aanbieders van alternatieve grondstoffen bij het voortraject om biomassa(rest)stromen te sturen naar een gebruik van duurzame grondstoffen in de potgrondproductie”
 - Het opmaken van een handleiding/steundocument voor het inzetten van alternatieve grondstoffen voor teelsubstraten
 - Het uitwerken van een fiche over het huidige OVAM-standpunt rond de valorisatie reststromen van natuurbeheer in potgrond (2022)
 - Het opmaken van een overkoepelende handleiding voor het wettelijk correct gebruiken van alternatieve grondstoffen (certificaten, GV, opslag, verwerking, vergunning,) (2023)
- “Het aanbevelen van wijzigingen aan het symbioseplatform die tegemoetkomen aan de specifieke noden van de leden van deze overeenkomst”
 - Oplijsten van mogelijke verbeteringen aan symbioseplatforms (najaar 2022)
 - Promoten van het symbioseplatform via workshops en waar mogelijk verbeteringen aanbrengen voor meer gebruiksvriendelijkheid (voorjaar 2023)
- “Beleid en wetgeving: (i) de knelpunten in de regelgeving aanduiden, (ii) het streven naar administratieve vereenvoudiging bij de inzet van alternatieven en (iii) het opmaken van een handleiding/steundocument voor het inzetten van alternatieve grondstoffen voor teelsubstraten”
 - Het identificeren van drempels/hindernissen om alternatieve grondstoffen in te zetten (2022)
 - Het opstarten van overleg met de betrokken overheidsinstanties om rond deze knelpunten en onduidelijkheden (2022)
 - Het aanduiden van punten waar dit gefaciliteerd kan worden (vb generieke GV, opslagtermijnen, ...) (2023)
 - Wettelijk kader aanpassen waar nodig (2024-2025)

Bijlage 2

Concrete engagementen van Vlaco vzw om bij te dragen tot het behalen van de doelstelling van de Overeenkomst “Verduurzamen van teeltsubstraten voor de hobby- en professionele sector”

- “Kennisuitwisseling rond de aard, hoeveelheid, samenstelling/eigenschappen, wettelijke en economische aspecten van alternatieve grondstoffen voor teeltsubstraten”
 - Opmaken van matrix van alternatieve grondstoffen met info over
 - Wettelijke verplichtingen
 - Economische aspecten
 - Inschatting van beschikbare tonnages alternatieve grondstoffen
 - Regionale verspreiding
 - Knelpunten
 - Verwerkingsinstallaties / voorbehandelingsinstallaties
 - Kwaliteit
 - Vlaco doet aanzet en stelt stakeholdergroep samen die hierop input levert, zodat alle stakeholders uit de gehele keten input kunnen leveren en dit kunnen en willen uitdragen
 - Communicatie over deze matrix
 - Handleiding voor het ontwikkelen van duurzame teeltsubstraten (evaluatie en voorstel oplossingen)
- “Benutten Europees netwerk (ECN) om te streven naar een Europees gelijk speelveld”
 - Samen met OVAM overzicht van situatie rond veenvervanging in EU opmaken
 - Contacten bij ECN benutten om op de hoogte te blijven van de tendensen in andere Europese lidstaten en/of om info rond de Vlaamse situatie uit te dragen
- “Communicatie rond deze overeenkomst”
 - Overeenkomst in de kijker zetten via nieuwsbrief, Vlacovaria, website en sociale media
- “Samen met composteerdere en vergisters onderzoeken hoe de kwaliteit en beschikbaarheid van compost en digestaat te vergroten, de eindproducten te differentiëren of op maat van specifieke teeltsubstraten te produceren”
 - Uitwisselen ervaringen van Vlaco-leden bij leveringen bij substraatproducenten, onder meer door de organisatie van workshops en/of het brengen van dit onderwerp op leden-werkgroepen
 - Onderzoek rond compost en digestaat op maat voor substraattoepassing
 - Bekijken welke Vlaco-leden tussenverwerkingsrol kunnen opnemen
- “Faciliteren van contacten tussen composteerdere/vergisters en potgrondfabrikanten”
 - Organiseren van matchmaking event met composteerdere /vergisters en potgrondfabrikanten - timing 2024
 - Organiseren van symposium rond duurzame teeltsubstraten (forum voor resultaten van verschillende onderzoeksprojecten) - timing 2025

Bijlage 3

*Concrete engagementen van de **Belgische potgrondfederatie** om bij te dragen tot het behalen van de doelstelling van de Overeenkomst “Verduurzamen van teeltsubstraten voor de hobby- en professionele sector”*

- Het opmaken van een 0-meting op basis van de ILVO-enquete van 2021, met betrekking tot het veengebruik in 2020: Alle teeltsubstraten, door leden van BPF die deelnemen aan de enquête (zowel binnen- als buitenlandse leden) in België geproduceerd, zowel voor de professionele gebruikers als voor de hobbymarkt
- Rapport aanleveren met de huidige situatie op basis van de cijfers van 2020
 - o 71% Classic veen
 - o 29% andere grondstoffen
- Het opmaken van dezelfde meting in 2023 en in 2025
- Het streven naar volgende samenstelling in 2025
 - o *Maximaal 65 % Classic veen*
 - o *Minimaal 35 % andere grondstoffen (inclusief veen met duurzaamheidslabel)*
- Het opmaken van een evaluatierapport van het gebruik van alternatieve teeltsubstraten – voordelen, nadelen, valkuilen, drempels, opportuniteiten...
- In de volgende enquête aandacht besteden aan de gebruikte alternatieven voor Classic veen of het gebruik van veen met duurzaamheidslabel – i.h.k.v. dataverzameling.
- Alle leden schriftelijk informeren over de engagementsverklaring, en ze stimuleren om deze zoveel mogelijk te respecteren
- Volgende enquêtes ‘veenverbruik’ uitsplitsen in ‘Classic’ veen en veen ‘met duurzaamheidslabel’
- Het aanhalen van rapporten van proeven die gedaan werden in diverse praktijkcentra met alternatieve grondstoffen en die openlijk gepubliceerd werden

Bijlage 4

*Concrete engagementen van de deelnemende **aanbieders van alternatieve grondstoffen** voor teeltsubstraten om bij te dragen tot het behalen van de doelstelling van de Overeenkomst “Verduurzamen van teeltsubstraten voor de hobby- en professionele sector”*

ANB

- Zicht krijgen op de groep van aannemers die potentiële beheerresten uit onze domeinen verwijderen om indien nodig en wenselijk deze doelgroep actiever te betrekken bij het verduurzamen van teeltsubstraten
- Medewerking verlenen aan de verwerkers van veenvervangers naar aanleiding van concrete vragen en projecten
- Nagaan in welke mate voorwaarden kunnen opgenomen worden in bestekken om het gebruik van beheerresten te sturen richting duurzame en lokale verwerking (waaronder gebruik als veenvervanger)

Natuurpunt

- Een samenwerking aangaan met een producent zodat – waar mogelijk – onze beheerresten (maaisel, hout, plagsel en chopper) kunnen ingezet worden als grondstof voor veenvrije potgrond
- Hiervoor zullen we ons intern organiseren zodat er zoveel mogelijk materiaal beschikbaar gesteld kan worden
 - o Bij het aangaan van de samenwerking, waarbij er een voldoende percentage grondstof van Natuurpunt in het veenvrije teeltsubstraat zit, zetten we een campagne op waarbij het label van Natuurpunt op de zakken teeltsubstraat zal staan
 - o Met deze campagne kunnen we mensen informeren en enthousiasmeren rond het thema veenvrije potgrond
- We bekijken hoe we bij het opmaken van inrichtings- en uitvoeringsplannen overslag locaties kunnen voorzien zodat we actiever kunnen inzetten op valorisatie van onze beheerresten in veenvrij teeltsubstraat.

VLM

- Bij projecten op het einde van de planfase gaat VLM na of er betekenisvolle hoeveelheden biomassa/resten beschikbaar komen (tijdens de uitvoeringsfase) die kunnen dienen als alternatieve grondstof voor potgrondsubstraat. Deze informatie wordt bezorgd aan de partners van deze samenwerkingsovereenkomst voor analyse inzake bruikbaarheid en geschiktheid ervan enerzijds en voor inschatting van de interesse vanwege de potgrondproducenten anderzijds. Aan de hand daarvan en rekening houdend met de inspanningen vanuit de organisatie wordt er intern afgewogen en beslist of er verdere stappen i.f.v. de valorisatie van de biomassa-resten als potgrondsubstraten worden gezet
- VLM werkt mee aan initiatieven om zicht te krijgen op de aannemers die inrichtingswerken uitgevoerd hebben waar potentieel geschikte biomassa vrijkomt, om indien nodig en wenselijk deze doelgroep actiever te betrekken bij het verduurzamen van teeltsubstraten
- VLM is bereid tot overleg en samenwerking met de verwerkers van veenvervangers naar aanleiding van concrete vragen en projecten
- Samen met andere partners uit samenwerkingsovereenkomst gaat VLM na in welke mate voorwaarden kunnen opgenomen worden in bestekken om het gebruik van beheerresten te sturen richting duurzame en lokale verwerking (waaronder gebruik als veenvervanger)

Bijlage 5

*Concrete engagementen van deelnemende **onderzoeksinstellingen** om bij te dragen tot het behalen van de doelstelling van de Overeenkomst “Verduurzamen van teeltsubstraten voor de hobby- en professionele sector”*

Agrolink Vlaanderen

Engageert zich om

- Een interne werkgroep “duurzame teeltsubstraten” op te richten om kennis beter uit te wisselen tussen diverse instellingen, en gemeenschappelijke projectideeën te ontwikkelen en aan te vragen rond de vervanging van veen in teeltsubstraten voor diverse teelten

ILVO

Engageert zich om

- projectideeën te ontwikkelen en aan te vragen in samenwerking met relevante stakeholders rond het optimaliseren van lokale en hernieuwbare materialen voor de vervanging van veen in de teeltsubstraten voor diverse teelten
- de kennis rond het screenen van lokale en hernieuwbare materialen voor de vervanging van veen in de teeltsubstraten voor diverse teelten te delen (bijv. via een gemeenschappelijke databank) en te communiceren
- via de B2BE facilitator mogelijkheden voor matchmaking tussen aanbieders en gebruikers van lokale biomassa te faciliteren binnen het Vlaamse Beleidsplan Bio-economie
- zijn onderzoeksinfrastructuur ter beschikking te stellen aan substraatproducenten of andere organisaties voor contractonderzoek of onderzoek via gemeenschappelijke projecten rond nieuwe materialen als veenvervangers

INAGRO

Engageert zich om

- de vervanging van veen in de teeltsubstraten van aardbeienteelt en champignonteelt door meer duurzame en lokale alternatieven op te nemen in:
 - o het onderzoeksprogramma (jaarprogramma en 5-jarenplan)
 - o de technische adviesraden m.b.t. substraatteelt
- de opgedane kennis die gedeeld kan worden betreffende onderzoek naar veenvervangers aan te vullen in een overzichtsdatabank (matrix) die beschikbaar gesteld werd (zie bijlage 2) aan de deelnemende partijen van deze overeenkomst.
- zijn onderzoeksinfrastructuur ter beschikking te stellen aan substraatproducenten voor contractonderzoek naar veenalternatieven in de aardbeienteelt en de champignonteelt
- tussen heden en 2025 minstens 1 onderzoeksproject naar veenalternatieven te initiëren met de nodige relevante partners

PCS

Engageert zich om

- de vervanging van veen in de teeltsubstraten in de sierteelt door meer duurzame en lokale alternatieven op te nemen in:
 - o het onderzoeksprogramma (jaarprogramma en 5-jarenplan)
 - o de technische comités m.b.t. substraatteelt
- de opgedane kennis die gedeeld kan worden betreffende onderzoek naar veenvervangers aan te vullen in een overzichtsdatabase (matrix) die beschikbaar gesteld werd aan de deelnemende partijen van deze overeenkomst
- zijn onderzoeksinfrastructuur ter beschikking te stellen aan substraatproducenten voor contractonderzoek naar veenalternatieven in de sierteelt
- tussen heden en 2025 minstens 1 onderzoeksproject naar veenalternatieven uit te voeren met de nodige relevante partners

Bijlage 6

*Concrete engagementen van deelnemende **gebruikers van teeltsubstraten** om bij te dragen tot het behalen van de doelstelling van de Overeenkomst “Verduurzamen van teeltsubstraten voor de hobby- en professionele sector”*

PCS, AVBS, PCH, pcfruit, INAGRO en hun leden

Uitwerking concrete actiepunten (vanaf tweede helft 2022 tot 2025)

- “Leden stimuleren teeltsubstraten met alternatieven te zetten door (i) kennisdeling wetenschappelijk onderzoek, (ii) praktijkvoorbeelden in de schijnwerpers zetten, en (iii) concrete en gerichte informatie verschaffen over duurzame mengsels waarvan de waarde reeds aangetoond is”
 - **AVBS** stelt maandelijks minimaal zes pagina’s ter beschikking in haar vakblad Sierteelt&Groenvoorziening aan het wetenschappelijk praktijkonderzoek in de sierteeltsector. Via dat kanaal kunnen bevindingen uit het praktijkonderzoek gekanaliseerd worden naar de siertelers
 - **PCS** engageert zich om jaarlijks minstens 1 artikel in S&G rond onderzoek in alternatieve teeltsubstraten te publiceren, en jaarlijks minstens 1 presentatie te geven tijdens een studie- of demodag
 - **PCH** verbindt zich ertoe om minstens op 1 studiedag per jaar proeven rond duurzame teeltsubstraten voor te stellen, alsook minimaal 1 proef in de maandelijkse nieuwsbrief op te nemen per jaar
 - **Pcfruit** verbindt zich ertoe om minstens op 1 studiedag per jaar proeven rond duurzame teeltsubstraten voor te stellen, alsook minimaal 1 maal per jaar over deze proeven te communiceren (bv jaarverslag, artikel in vakpers, website,...)
 - **INAGRO** verbindt zich ertoe om minstens op 1 studiedag per jaar proeven rond duurzame teeltsubstraten voor te stellen, alsook minimaal 1 maal per jaar over deze proeven te communiceren (bv website, nieuwsbrief,...)
- “Leden informeren rond hergebruik (aanbieden en gebruiken) van teeltsubstraten”
 - **AVBS** engageert zich om minstens één inhoudelijk artikel per jaar te wijden aan het hergebruik van teelsubstraat. Bij het schrijven van een artikel wordt altijd gezocht naar maximale inzet van reportages bij leden siertelers om een theoretische case te illustreren vanuit de praktijk.
 - **PCS** engageert zich om jaarlijks minstens 1 artikel in S&G rond onderzoek in alternatieve teeltsubstraten te publiceren, en jaarlijks minstens 1 presentatie te geven tijdens een studie- of demodag.
 - **PCH** verbindt zich ertoe om minstens op 1 studiedag per jaar proeven rond duurzame teeltsubstraten voor te stellen, alsook minimaal 1 proef in de maandelijkse nieuwsbrief op te nemen per jaar
 - **INAGRO** verbindt zich ertoe om minstens op 1 studiedag per jaar proeven rond duurzame teeltsubstraten voor te stellen, alsook minimaal 1 maal per jaar over deze proeven te communiceren (bv website, nieuwsbrief,...)“Ondersteuning onderzoeksprojecten rond alternatieven”
 - **AVBS** is momenteel actieve partner in een onderzoeksproject rond hergebruik van teeltsubstraten. Dit onderzoek wordt getrokken door PCS en beantwoordt rechtstreeks de noden binnen deze engagementsverklaring. AVBS engageert zich om bijkomende projecten te ondersteunen die werken aan duurzame teeltsubstraten in de sierteeltsector.

- **PCS** is trekker in een studie naar de mogelijkheden rond hergebruik van teeltsubstraten en maken van connectie tussen aanbieders en hergebruikers
- **PCS, PCH en pcfruit** engageren zich ertoe om in functie van mogelijke projectoproepen nieuwe projecten op te starten of mee te werken aan nieuwe projecten
- **INAGRO** is trekker in een projectaanvraag betreffende onderzoek naar duurzame veenvervangers
- “Overleg met producenten teeltsubstraten om te zoeken naar duurzamere substraten”
 - **AVBS en PCS** engageren zich om een ronde tafel te organiseren waarbij met een evenwichtige verdeling tussen siertelers en producenten van substraatleveranciers over het thema duurzame alternatieven voor veensubstraat te praten. Tijdens deze ronde tafel kunnen ook nieuwe onderzoeksresultaten gedeeld worden.
 - **PCH en PCS** engageren zich om jaarlijks in contact te blijven met verschillende substraatverdelers voor aardbei en sierteelt respectievelijk in Vlaanderen en Nederland.
 - **INAGRO** engageert zich om jaarlijks in contact te blijven met verschillende substraatleveranciers voor aardbeiteelt en champignonenteelt in Vlaanderen en Nederland.
- “Kennis en ervaringen communiceren naar Europese koepelorganisaties, collega-organisaties”
 - **AVBS** engageert zich om het thema duurzame teeltsubstraten op de agenda te brengen bij de Europese koepelorganisaties waarvan ze lid is (ENA, COPA en AIPH). Daarbij beogen we het thema bespreekbaar te maken op Europees en internationaal niveau. Mogelijks kunnen deze organisaties ook uitgenodigd worden op een ronde tafel met de verschillende sectoren.
 - **INAGRO** engageert zich om het thema duurzame teeltsubstraten op de agenda te plaatsen bij de Europese telersverenigingen waarvan ze lid is (bv. GEPC).
- “Samen met het onderzoek interessante alternatieve materialen te definiëren (homogene groepen) en voor die stromen de juiste informatie leveren om een generieke grondstofverklaring aan te vragen”
 - **AVBS** engageert zich om systematisch de aanvraag van een grondstoffenverklaring op sectorniveau te ondersteunen indien die specifieke stroom een bijdrage levert aan de ontwikkeling van duurzame teeltsubstraten
 - **PCS** engageert zich om binnen het kader van onderzoeksprojecten na te gaan welke reststromen bij telers interessant kunnen zijn voor het (her)gebruik als teeltsubstraat zodoende deze informatie kan dienen als basis voor een grondstoffenverklaring
 - Ook **PCH** en **pcfruit** engageren zich om duurzame teeltsubstraten verder mee op te nemen in de jaarlijks besproken thema’s voor het onderzoek
- “Transparant gegevens rapporteren aan de partijen binnen de overeenkomst”
 - **PCS en PCH** en **pcfruit** engageren zich om onderzoeksresultaten en ervaringen met alternatieven voor potgrond te delen met de andere partijen binnen de overeenkomst, tenzij deze proeven in opdracht van een bedrijf werden uitgevoerd en geheimhouding werd afgesproken
 - **INAGRO** engageert zich om onderzoeksresultaten en ervaringen met alternatieven voor veengebaseerde substraten te delen met de andere partijen binnen de overeenkomst, tenzij het onderzoek in opdracht van een bedrijf werd uitgevoerd en geheimhouding werd afgesproken.
- “Bevraging bij de achterban over gebruik alternatieven”
 - **AVBS en PCS** engageren zich om minstens één bevraging te doen bij de achterban over het gebruik van alternatieve teeltsubstraten en hergebruik van teeltsubstraten

- “Concrete knelpunten voor het verkrijgen van een grondstoffenverklaring overbrengen aan OVAM”
 - **AVBS en PCS** engageren zich om de aanvraag van een grondstoffenverklaring op sectorniveau te ondersteunen indien voor stromen die een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van duurzame teeltsubstraten.

Bijlage 7

*Concrete engagementen van **Departement Landbouw en Visserij** om bij te dragen tot het behalen van de doelstelling van de Overeenkomst "Verduurzamen van teeltsubstraten voor de hobby- en professionele sector"*

Het Departement Landbouw en Visserij verbindt zich tot de realisatie van de doelstellingen zoals bepaald in artikel 2 van deze overeenkomst. Zij zullen hieraan bijdragen door volgende engagementen:

- Het departement zal binnen de beschikbare middelen en binnen de beleidsdoelstellingen rond klimaat en de circulaire bio-economie het (praktijk)onderzoek aansporen om rond veenvervanging te werken. Daarbij wordt ingezet op het meest geschikte niveau. Voor gemeenschappelijke uitdagingen voor alle Europese regio's gaat de voorkeur naar Europese projecten. Het departement wil de schouders vooral zetten onder initiatieven voor specifieke teelten, productiemethodes, ... die kansen bieden in de Vlaamse context
- Het departement zal binnen dezelfde beleidsdoelstellingen (klimaat en circulaire bio-economie) in zijn eigen vormingsinitiatieven aandacht geven aan goede teeltpraktijken met duurzame substraten. Daarnaast gaan we ook kansen bieden rond dit thema in het gesubsidieerde vormingsaanbod. Zo kan dit onderwerp een plaats krijgen op informatiefora, studiedagen, demoproeven, ...
- Het departement zal mee zoeken naar opportuniteiten waar de landbouw kan uitgroeien als leverancier van grondstoffen voor duurzame substraten. Dit zal zowel intern gebeuren (onder meer binnen de interne werkgroep circulaire economie en bio-economie) als met andere stakeholders waaronder in eerste instantie deze die hier een engagement opnemen, maar ook andere partijen